

Беата не могла заснути. Так тепер траплялося частенько. Тільки сьогодні у неї була зовсім інша причина. Її це водночас бентежило і веселило. Вона полежала ще трохи у темряві, а тоді встала і пішла у дитячу.

Юрек спав на животі, відсунувши подушку набік. Вона провела рукою по його вогкому волоссю на потилиці й стягнула ковдру трохи нижче — Юрекові часто бувало гаряче. Він узагалі жаркий. Як тато. Беата сіла на підлогу біля низького ліжечка Магди.

— Магдусь... — зашепотіла Беата, вдивляючись у тонкі риси доньчиного личка. — Мама тебе дуже любить. Якби ти знала, як мама тебе любить... Скарбику мій. Пташечко моя маленька. Мама не дасть тебе скривдити, чуєш. Мама захистить...

Беата не стямилась, як уже ридма ридала, скулившись на килимку біля ліжечка. Він сьогодні знову її вдарив. Він обіцяв, але знову вдарив. Не так сильно, як минулого разу, і не в обличчя, але Магдуся знову це бачила. Втекла у садок біля будинку, залізла на гойдалку й від страху впісялася. Добре, хоч Юрек був у школі. Не чув, не бачив цього всього...

Вона перевернулася на спину, і сльози залоскотали її скроні. Але змінивши позу, Беата трохи розслабилася й почала згадувати інші речі. Плач помалу вщух, і вона подумала про те, який вигляд мала в очах сусіда? Що він думав, дивлячись на неї, як вона, тулячи до себе мокру перелякану Магдусю, кричала чоловікові, що розлучиться з ним негайно. Чи подумав він, що вона істеричка? Що сама провокує чоловіка? Чи бачив синець на плечі, сьогоднішній?

Беата не знала, чому він втрутився саме сьогодні. Тадеуш бив її вже давно. А ці сусіди живуть тут більше року,

тож чують їхні скандали регулярно. Чому тепер? Дивно. Може, тому, що переважно кричить тільки Тадеуш, а сьогодні їй урвався терпець, хоча вона розуміла, що нічого не змінить своїм криком і погрозами розлучення. Юрек і Магдуса любили татка, незважаючи на все це жахіття, і він їх також. Беата теж колись його любила, тільки вже не пам'ятала, як це.

Сусід зайшов до них на подвір'я якось так, що ні вона, ні Тадеуш цього не помітили. Він просто раптом опинився між ними — обличчям до Тадеуша і спиною до неї. Спитав, чи потрібно тут когось заспокоїти, спідлоба дивлячись на Тадеуша. Сказав: якщо треба, то він упорається швидко і без поліції. Тадеуш мовчав. Сусід спитав у неї, не обертаючись, чи все гаразд. Вона, здається, щось йому відповіла. Він говорить трохи з акцентом. Беата знала, що він з України. Його дружина — ні, вона полька. А сусід українець, працює в лісі, гуляє з псом. Сусід як сусід. Ну, може, трошки не такий, як усі. Трошечки. Дивиться якось по-іншому, м'яко. І з псом смішно розмовляє. Українською. Його дружина, хоч і полька, не дуже подобалась Беаті. Пихата якась. Ніколи не усміхнеться, ні до дітей, ні до кого. А сусід — хороший хлопець. Навіть шкода його трохи. Беата сто разів бачила, як він прасує собі сорочки або готує щось на кухні, а дружина сидить у садку зі журналом або з телефоном.

Ай, нема чого про це думати взагалі. Самі з'ясують. Не її це діло — сусідські сімейні стосунки. Їй би зі своїми проблемами дати раду. Хоча він якось так подивився на неї... Турботливо, чи що? Це була не жалість, ні. Беата не хотіла, щоб її хтось жалів. Тим більше він.

Вона ще трохи полежала на підлозі, прислухаючись до сопіння дітей. Тадеуша не було, а навіть якби й був, зараз можна не боятись. І не тому, що сусід втрутився. Просто вона вже знала цей сценарій напам'ять. От якби під час сварки він її не вдарив — тоді вона була б далі у небезпеці. А оскільки з вечора він сильно лупнув її по плечі, то до ранку точно не повернеться. Може, й до обіду. Прийде,

найімовірніше, з квітами. Може, зі солодощами для дітей та зі шампанським для неї, наприклад. Або цього разу вигадася взагалі щось геть інше. Мовчатиме довго. Прийме душ, поголється і тоді спробує з нею заговорити. Ну, як — заговорити. Навряд, чи словами, бо вона уже давно не вірила жодним його словам. Позаминулого разу він просто розплакався, а тоді благав йому пробачити, пояснював, що так сильно її кохає, аж деколи не може стримати емоцій. Останнього разу впав на коліна й цілував її ноги. І повторював увесь час, що клянеться — ніколи більше не завдасть їй болю. І потім був секс. Щоразу був шалений секс. Дивовижний. Незабутній. Так свого часу і Магдуся з'явилася на світ. Він не бив її тоді майже увесь рік. Одинадцять з половиною місяців — вона поражувала. А потім якогось вечора — вона вже чекала цього, знала, що це наближається — знову розсердився через якусь дурницю. Навіть не встиг розкричатися, просто вхопив її раптом за горло і просичав: «Поклади дитину». Вона поклала, і він розбив їй обличчя, навіть кусочок переднього зуба відколовся. Дивовижно, як вона змогла Магдусю грудьми вигодувати. І як крихітка вирости такою спокійною та веселою, насмоктавшись наляканого і знервованого молока?

Беата хотіла піти безліч разів. У неї бували такі дні, навіть тижні, коли вона постійно думала тільки про одне — як піти від Тадеуша? Він це наче відчував. А коли синці й забої гоїлися, і вона знову повертала собі здатність думати ще про щось, починав назрівати наступний скандал. Це могло тривати довго, або навпаки — відбуватися дуже швидко, і не залежало від жодних підконтрольних їй факторів. Беата свого часу спробувала все, щоб запобігти сваркам. Не дратувати його. Мовчати. Говорити. Благати. Плакати. Погрожувати. Вдавати, що їй байдуже. Не потрапляти йому на очі. Робити лише те, про що він просить. Питати його, що він хоче. Ініціювати секс щоночі. Одягатися гарно. Одягатися скромно. Не пробувала лише викликати поліцію. Їй щоразу здавалося, що вона теж винна у тому, що

відбувається, тому вони повинні розв'язати цю проблему разом, без стороннього втручання.

Найгіршим у такій ситуації була наявність дітей. Якою б жакливою не здавалася ця думка, Беата це прекрасно розуміла. Тадеуш жодного разу не торкнувся і пальцем ні до Юрека, ні, тим більше, до Магди. Він був строгим батьком, але справедливим і люблячим. Лише Беата та якесь її слово або мовчанка, гарний чи поганий настрій, або будь-що непередбачуване викликали у нього ці неконтрольовані напади люті. Коли він лютував, то не чув її благань зупинитися, розлучитися, звернутися до лікаря чи зробити щось, аби це припинити. Після того ж, як повертався до тями, Тадеуш був згідний на все: на те, що він мерзотник, на те, що він її не вартий, на те, що йому потрібна допомога психіатра, але єдине, що він справді робив — обіцяв, що це було востаннє. Діти ж не давали Беаті піти, бо любили Тадеуша, не давали також повністю принести себе в жертву своєму невдалому шлюбові, бо вона розуміла, як сильно їх травмує виховання у такій сім'ї.

Допомогти їй, мабуть, і справді було нікому. Вона виросла без батька і була у мами єдиною дитиною. Звісно, їй і в голову не приходило розповідати матері про те, що відбувається. У всьому решта Тадеуш був зразковим чоловіком. Він не зловживав алкоголем, не волочився за жінками, багато працював, підтримував чудові стосунки зі всіма друзями та колегами по роботі, регулярно відвідував костел, грав у волейбол і щоліта вивозив сім'ю на море. Будь-кому, хто його хоч трохи знав, було б дуже важко повірити у те, що він деколи б'є Беату. Часто б'є Беату. Постійно б'є Беату.

Певний час, звичайно, вона звинувачувала себе. Тадеуш кричав їй, що вона довела його до такого стану, що вона навмисне поводить ся так, аби завдати йому нестерпного болю, що вона робить усе для того, аби він утратив над собою контроль і зловживає його шаленим до неї коханням. Навіть народила таких чудових дітей, щоби зручніше було ним маніпулювати. Тому їй здавалось: якби на її місці була

інша жінка, Тадеуш поведився б зразково у всьому й ніколи не відчував тої шаленої люті, яку викликала в ньому лише вона одна у цілому світі. Та з часом ці думки втратили свою силу над нею, залишивши місце лише для безнадії — вона не могла піти через дітей і не могла бути з ним через дітей. Коло замкнулося, й Беата продовжувала жити у циклі «сварка — побої — каяття й обіцянки — невизначений безпечний період — знову спочатку». Предмети сварок і сила побиття могли відрізнятись, так само, як тривалість фаз циклу. Все решта залишалось без змін.

Сьогодні вночі, вперше після побиття, вона думала не лише про безвихідь, у якій опинилась, а ще про те, що подумав про неї сусід. Чому дивився саме так? Чому вирішив захистити?

Беата встала з підлоги, ще раз поцілувала Магду і пішла до ванної. Умила лице, вичистила закладеного від плачу носа і повернулася до спальні. Хотіла вже лягти, але у світлі вуличного ліхтаря побачила якийсь рух на подвір'ї у сусідів. Трохи відхилила фіранку і придивилася. Сусід бавився зі своїм собакою. Він підкидав щось угору, а пес вистрибував з місця на чималу висоту і лапав у повітрі цей предмет. Очевидно, то була не їжа, бо він одразу віддавав це господареві, задкував на кілька кроків, вимахуючи хвостом, і напружено очікував наступного кидка, щоби стрибнути знову. Коли сусід довго не кидав, пес приглушено гавкав один раз, ніби нагадуючи правила гри. Усе повторювалось і не набридало ні псові, ні людині. Раптом чоловік замість того, щоб черговий раз підкинути іграшку, поклав її перед собою на траву й опустився на коліна. Вони секунду стояли один навпроти одного, а потім швидко покотилися по траві, як ведмежата. Беата усміхнулася. Цього моменту з вікна сусідського будинку на секунду визирнула дружина сусіда. Вона зачинила вікно, заслонила штори і за кілька секунд згасила за ними світло. Жовтий квадрат на траві, де тривала забава, зник. Сусід озирнувся на вікно, підвівся, обтріпуючись, а тоді погладив собаку, мовляв, гра закінчилася. Постояв ще хвилин-

ку і повільно пішов до будинку. Беата зітхнула. Безумовно, така чудова людина, як цей український чоловік, заслуговує на більшу кількість любові, ніж отримує.

Вона лягла і подумала: якщо завтра Тадеуш не приїде зі самого ранку, то вона піде до сусідів подякувати за втручання. Скаже щось про надто сильні емоції, попросить вибачення за незручності. Це буде правильно. Це буде гарно. А якщо про це довідається Тадеуш — нічого страшного. Звісно, він може використати це як черговий привід для сварки. Але якщо ні, то знайде щось інше, тому це не має значення. Беата здивувалася своєму філософському спокою з цього приводу. Спробувала повернутися на бік, та довелося знову встати, щоб задобрити набряклий болючий синець на плечі спеціальною мазюкою від забоїв. Який це вже тюбик за рахунком? Ідучи до ліжка, вона знову глянула у вікно — в сусідів світилося на кухні.

Беата згадала про сусіда вже наступного дня, хоча Тадеуш зробив усе для того, аби думати про будь-що, крім нього, було просто неможливо. Прийшов додому несподівано рано, близько шостої, і голосно робив щось у ванній. Вона вирішила не вставати, аж доки не прокинеться Магдуса, та коли Тадеуш вимкнув воду, то раптом почула, що він стогне і наче шипить од болю. Не з бажання йому допомогти, а просто від якоїсь неясної тривоги Беата поспішила до ванної. Там побачила Тадеуша і перелякалася: його обличчя було практично неможливо упізнати, настільки сильно воно набрякло і посиніло. Одне око не відкривалося взагалі, інше запливло кров'ю і жалісно дивилося з-під розсіченої брови. Губи заледве ворушилися, теж сині й надуті. Чоло та вилиці були вкриті жахливими саднами, ніс трохи скривився набік. До її приходу Тадеуш змив з обличчя більшість крові, та вона підступала знову і скапувала, розбавлена водою. На дверях ванної на гачку висіла поплямована кров'ю сорочка.

Беата отетеріло дивилася на цю картину, і її помалу огортав жах. Не від вигляду Тадеуша, і тим паче не від

співпереживання його мукам. Вона цієї миті зустрілася з усією глибиною своєї до нього байдужості, бо раптом усвідомила: їй радісно від думки, що це сусід так відлупцював її чоловіка. Беата мимоволі уявила, як той вправно завдає удари кулаком, а погляд у нього в цей час майже спокійний, лише трохи зуби стиснуті. Вона прислухалася до цієї солодкої зловтіхи, і до її горла підступала огида до себе самої та до життя, яким вона живе. Але тривало це недовго.

— Вони, здається, зламали мені ребра, — прохрипів Тадеуш, із зусиллям розліпивши набряклі губи. — Кляті малолітки... бодай би вони виздыхали... шмаркачі недороблені. — Він обережно натиснув собі долонею на правий бік і голосно застогнав. Беата побачила, як від цього натиску ребра справді якось неприродно просіли.

— Треба викликати тобі «швидку»... — почала вона, але Тадеуш схопив її за руку, стиснув і заговорив швидко й невризно:

— Я сам поїду зараз до шпиталю. Рентген зроблю. Просто голова трохи крутиться. Вони ж мене і по голові били, розумієш. Четверо, всі четверо... Я теж їм показав, ти не думай! Але потім упав. А тоді вони мене ногами... суки кінчені... — Не перестаючи говорити, Тадеуш почав раптом завалюватися на бік. Добре, що ванна була маленька, і він одразу сперся на одвірок. Беата спробувала його підтримати, та він важив занадто багато. Лише вдалося зробити так, що чоловік не сповз по стіні на підлогу. Його погляд затуманився, він іще щось бурмотів, але навіть не розумів, як краще вхопитися за Беату, щоби не впасти. Дихав важко і часто.

Напруживши усі сили, вона дотягнула напівпритомного Тадеуша до дивана у вітальні. Увімкнула світло, принесла з кухні холодної води і льоду з морозилки, приклала лід до його голови, просто в пакеті. Їй здавалося, це отямить Тадеуша. За хвилину він уже справді дивився на неї осмислено, і його руки зробилися не такими мертвотно білими. Беата напоїла чоловіка водою й обережно стягнула з нього джинси. Ноги були теж у синцях і забоях.

Її огида до себе минула відразу, коли зрозуміла, що це точно не сусід. Беата знову відчула безнадію і байдужість, тож тепер діяла майже механічно. Принесла зі спальні свою мазь від забоїв і змастила Тадеуша практично з ніг до голови. Накладаючи мазь на обличчя, мимохіть подумала: добре, що він зараз майже не подібний до себе — таким чином процес викликав у неї менше емоцій.

Тадеуш тим часом, хвилюючись, розповідав їй історію про те, як пішов уночі до будинку ксьондза із бажанням негайно з ним поговорити. Попросити допомоги та поради, бо це все від лихого. І як він у розпачі ходив під будинком і не наважувався постукати у двері, й піти геть теж не міг, бо тягар того, що він накоїв, був нестерпним... Беата мовчки згодувала йому дві таблетки знеболювального та пішла одягатися, щоб відвезти його до травмпункту. Вона розуміла, що продовження історії про те, звідки взяли малолітки і чому напали на Тадеуша, можна послухати й дорогою. У спальні Беата зустріла саму себе спокійним поглядом у дзеркальних дверцятах шафи-купе. «Шкода, що вони його не вбили», — подумала Беата і завмерла. Затулила собі долонею рота, ніби щойно вимовила вголос цю крамольну думку. Постояла так трошки, а тоді одягнулася, взяла халат Тадеуша і вийшла зі спальні.

Цього разу їхній звиклий цикл збився. Беата розраховувала на певний період спокою, який завжди наставав після побиття. Та повернувшись із лікарні, Тадеуш розлютився майже відразу. Його збісило те, що Беата з недостатнім, на його думку, співчуттям поставилася до ситуації і не захоплювалася його героїчними діями. Вона не заперечувала, адже насправді не співчувала йому взагалі. Цієї ночі у неї всередині щось змінилось, і вона зачудовано до цього прислухалася щомиті, коли вдавалося залишитися на самоті й не відчувати загрози. Їй уперше за багато років не думалося, що це вона у всьому винна, і тому хотілося себе

захистити, а не приймати заслужене покарання. Вона не підійшла до дивана, де лежав Тадеуш із перебинтованими руками і головою, одягнений у спеціальний корсет для людей із переломами ребер, хоча він розлючено гарчав:

— Негайно йди сюди! Принеси мені знеболювальне! Подивися, що ти накоїла! Це все ти, ТИ робиш таке зі мною! Умисно доводиш мене! Подивися, на що я схожий!

Беата стояла у дверях кухні й навіть злегка кивала головою. Не тому, що погоджувалась, а просто знала наперед кожному його фразу та інтонацію. Вона дивувалась, як це у неї зараз виходить: думати лише про те, наскільки сильно в нього все болить, і чи зможе цей біль втримати його від того, щоби встати з дивана та знову її вдарити. На вигляд було п'ятдесят на п'ятдесят, Тадеуш був однаково сильно лютий, але і слабкий. Беата не наважувалася піти геть, щоб не розлютити його ще більше. Просто стояла і слухала. Раптом він втомиться так кричати й задрімає. Вона раділа, що діти у школі й у садку, і не слухають цього всього. Тадеуш не вгавав:

— Дай мені ту блядську таблетку! Я дихати не можу в цій штуці, ти що, не чуєш? Вони засильно мене стиснули, я їм казав, — справді, Тадеуш дихав важко, у нього розчервонілося лице і на чолі виступив піт. — Принеси таблетки! Не примушуй мене вставати!

Беата пішла до коридору і взяла зі своєї торбинки ліки, які купила дорогою з травмпункту додому. Набрала в кухні склянку води, повернулася до вітальні та знову зупинилась у дверях.

— Я дам тобі ліки, якщо ти обіцяєш мене не торкатися, — вимовила вона й одразу відчула знайому безвихідь. Колись давно, коли ще сподівалася, що з Тадеушем можна про щось домовитися, вони кілька разів погоджували, що він її не чіпатиме. Після таких домовленостей, коли минав період спокою, Тадеуш лютував особливо сильно. Зараз він здивовано позирав на неї єдиним не запухлим оком, наче не розумів, про які торкання вона говорить. Беата

підійшла і простягнула йому спочатку таблетку, а коли він поклав її до рота — склянку. Тримати одночасно і те, й інше Тадеуш не міг, бо ліва рука йому практично не служила. Він випив майже всю воду, віддав склянку Беаті, уважно спостерігаючи за нею. Вона теж була уважна і напружена, готова будь-якої миті відсахнутись, якщо чоловік спробує схопити її за руку, та він не робив нічого такого.

— Не торкатися тебе, он як? — сказав Тадеуш тихо, коли Беата вже обернулася, щоб іти на кухню. — Та кому ти потрібна, щоб тебе торкатися! — Вона завмерла і стояла до нього спиною, знаючи, що почує, якщо він спробує встати з дивана. Тепер було зрозуміло, що загроза і далі назріває, накопичується, й Тадеуша стримують лише біль та корсет. Беаті було складно визначити, скільки у неї ще часу, але вона чомусь подумала, що Тадеуш щонайменше дочекається, поки подіє знеболювальне, а тоді вже спробує встати. Вона пішла в кухню, не обернувшись, залишила за собою прочинені двері, аби чути все, що відбувається у вітальні. Поклала на стіл таблетки, поставила склянку в умивальник. Витягнула зі спеціальної підставки найбільшого кухонного ножа, яким зазвичай різала м'ясо, і поклала на робочу поверхню біля своєї правої руки. Тоді продовжила кухонні справи, які перервав криками Тадеуш. Вона намагалася не шуміти, аби почути будь-який звук, що долине з вітальні. Час од часу поглядала на ніж і дивувалася своєму спокою. Коли за пів години визирнула з кухні, то побачила, що Тадеуш спить, розкинувши перебинтовані руки.

Після безсонної ночі та страждань Тадеуш спав до вечора. Беата нехотючи залишила свій ніж у кухні й пішла забрати дітей зі садка та школи. Юрек залишався на позакласних заняттях до шостої, Магдуся могла би бути в садку до сьомої, але Беата завжди забирала їх разом.

Вони зустріли сусіда з псом на початку їхньої вулиці. Собака привітно обнюхав їхні коліна, лизнув Магдусину долоньку і побіг уздовж дороги, носом збираючи із землі важ-

ливу для себе інформацію. Привіталися та йшли деякий час мовчки. Нарешті Беата сказала:

— Дякую, що втрутилися вчора.

— Прошу, — відповів сусід. А тоді додав: — Вибачте, може, це не моя справа, та мені здалося, що пані була у небезпеці. — Іванові й справді здавалося, що цю тему не слід обговорювати далі, та його чомусь дуже хвилювало те, що ця мила молода жінка зараз знову прямує туди, де її можуть скривдити. Він швидко глянув на її хвилясте волосся теплого каштанового кольору із медовим відблиском. У нього мимоволі стиснулися кулаки, щойно пригадав, яким сірим і вогким від страху й відчаю було її волосся, її чоло, її руки — ціла ця жінка, коли він втрутився, щоб захистити.

— Це правда, — кивнула Беата, дивуючись своїй сміливості. Ніколи раніше почуття провини не давало їй сказати комусь, що вона у небезпеці.

— І часто він так? — спитав чоловік, не дивлячись на Беату. Йому раптом здалося, що це, мабуть, нестерпно — відповідати на такі запитання. Навіть думати про такі речі, напевно, жахливо. Беата кивнула, теж не підводячи очей.

— Чому пані це терпить? — тепер сусід уже дивився на неї, а Беата спокійно йшла, несучи в руках Магдусин наплічник із єдинорогами. Було незрозуміло, про що вона думає і чи збирається відповідати. Чоловік опустив погляд з її обличчя на плечі та груди, на якусь мить замилювався плавністю ліній. Беата була трохи повніша за його дружину і дещо нижча на зріст, крім того, мала природнішу поставу та ходу. «Яка затишна жінка» — подумалося йому. Спохопився, що надто пильно її розглядає. Беата помітила це й усміхнулася:

— Мене звати Беата.

— Іван, — він простягнув їй руку і легко потиснув.

— Я Магда, — раптово між ними звідкись з'явилася дівчинка і теж простягнула Іванові ручку. — Мені вже три роки. Я не боюся вашого пса.